اختصاص ۱۳۸ هزار میلیارد تومان اعتبار برای توسعه استان خراسان رضوی

رئیس‌جمهور در تشریح مهم‌ترین مصوبات و تعهدات سفر سه‌روزه به خراسان رضوی، گفت: براساس جمع‌بندی انجام‌شده، حدود ۷۶ هزار و ۴۱۸ میلیارد تومان اعتبار از محل بودجه عمومی دولت برای پروژه‌های استان پیش‌بینی شده است. همچنین حدود ۶۱ هزار میلیارد تومان تسهیلات و تعهدات بانکی در نظر گرفته شده که مجموع منابع و تسهیلات مصوب را به حدود ۱۳۸ هزار میلیارد تومان می‌رساند.

دکتر پزشکیان در تشریح اهداف و دستاوردهای سفرهای استانی دولت، با اشاره به برگزاری نشست‌های متعدد با گروه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و علمی، اظهار کرد: هدف اصلی از این سفرها، گفت‌وگو و مشورت با اصناف، دانشگاهیان، فعالان سیاسی، هنرمندان، تجار، تولیدکنندگان و کارآفرینان است. در حوزه فرهنگی نیز نشست‌هایی با طلاب، مدرسان و فعالان فرهنگی برگزار می‌شود و مسائل حوزه‌های دانشگاه، آموزش‌وپرورش و بهداشت و درمان مورد بررسی قرار می‌گیرد. رویکرد ما در این جلسات، بیش از آنکه سخنرانی باشد، شنیدن دیدگاه‌ها، دغدغه‌ها و انتقادهای مردم و فعالان هر حوزه است تا کاستی‌ها و اشکالات موجود را از زبان خود آنان بشناسیم و برای اصلاح آن‌ها اقدام کنیم.

رئیس‌جمهور با اشاره به نشست چندساعته با مدیران استان، تأکید کرد: یکی از محورهای اصلی این گفت‌وگوها، ضرورت خدمتگزاری مدیران به مردم و اصلاح شیوه‌های مدیریتی است. مدیران باید به‌گونه‌ای عمل کنند که مردم از خدمات دستگاه‌ها رضایت داشته باشند و در مواردی که به دلیل محدودیت یا کمبود امکان ارائه خدمت وجود ندارد، موضوع را با احترام، صداقت و توضیح روشن با مردم در میان بگذارند و از آنان عذرخواهی کنند. همراهی مردم در شرایط دشوار پیش‌رو، به‌ویژه با توجه به آسیب‌هایی که در جریان جنگ و حمله به زیرساخت‌های کشور وارد شده، اهمیت فراوانی دارد، چراکه دشمن تلاش می‌کند با ایجاد کمبودها و نارسایی‌ها، زمینه نارضایتی و اختلافات اجتماعی را فراهم و وحدت و انسجام داخلی را تضعیف کند.

دکتر پزشکیان با تأکید بر ضرورت مدیریت مصرف و مشارکت عمومی برای عبور از شرایط موجود، گفت: دولت در کنار اصلاح الگوی مصرف در دستگاه‌های اجرایی، از ظرفیت بسیج، انجمن‌ها، گروه‌های مردمی، هیئت‌های مذهبی، آموزش‌وپرورش و بخش بهداشت و درمان برای گسترش مشارکت اجتماعی استفاده می‌کند. هدف آن است که با مدیریت مصرف بنزین، گازوئیل، برق و گاز، از اتلاف منابع جلوگیری و زمینه تداوم فعالیت واحدهای تولیدی و صنعتی فراهم شود، چراکه توقف تولید، افزایش کمبودها و فشار بر معیشت مردم، از جمله پیامدهایی است که دشمن در پی تحمیل آن به کشور است.

رئیس‌جمهور با اشاره به محدودیت‌های ایجادشده در مسیرهای ارتباطی و تجاری کشور، اظهار داشت: دشمن با بستن مسیرهای دریایی و هوایی و تلاش برای محدود کردن مسیرهای زمینی از طریق

کشورهای همسایه، در پی افزایش فشار بر ایران است، اما باور ما این است که این تلاش‌ها به نتیجه نخواهد رسید. کشورهای همسایه، برادران و هم‌کیشان ما هستند و میان ملت‌های منطقه پیوندهای تاریخی، فرهنگی، اعتقادی و قومی وجود دارد. معتقدیم این پیوندها زمینه‌ساز همکاری و تعامل خواهد بود و تلاش برای ایجاد محدودیت در روابط منطقه‌ای با شکست مواجه می‌شود. در همین راستا، توسعه ارتباطات تجاری و اقتصادی استان‌های مرزی خراسان و سیستان‌وبلوچستان با کشورهای دوست و همسایه، از جمله محورهایی است که در این سفر مورد توجه قرار گرفت.

دکتر پزشکیان در پاسخ به پرسشی درباره تقویت زیرساخت‌های زیارت و حمل‌ونقل ریلی و جاده‌ای در خراسان رضوی، با اشاره به ظرفیت‌های فرهنگی، تاریخی و مذهبی این استان، اظهار کرد: خراسان سرزمینی برخوردار از سرمایه‌های ارزشمند است، وجود بارگاه مطهر امام رضا(ع)، فردوسی، غزالی و دیگر بزرگان این منطقه، ظرفیت‌هایی کم‌نظیر برای توسعه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی فراهم کرده است. مسئله اصلی آن است که بتوانیم با مدیریت صحیح، از این سرمایه‌ها بهره‌برداری بیشتری داشته باشیم و فرصت‌های موجود را به درآمد، اشتغال و رونق اقتصادی تبدیل کنیم.رئیس‌جمهور با تأکید بر ظرفیت اقتصادی گسترده زیارت در مشهد مقدس، تصریح کرد: حضور شمار فراوان زائران در این استان، به معنای وجود ظرفیت قابل‌توجه برای رونق تجارت، بازار، هتل‌ها و فعالیت‌های اقتصادی و ایجاد درآمد برای مردم است. این فرصت باید به‌درستی مدیریت شود تا حداکثر بهره‌مندی از آن حاصل شود. خراسان رضوی به دلیل برخورداری از جایگاه ویژه زیارتی و فرهنگی، شرایطی متفاوت با بسیاری از استان‌های دیگر دارد و می‌تواند از این ظرفیت برای توسعه اشتغال و فعالیت‌های اقتصادی استفاده کند.

دکتر پزشکیان با اشاره به ضرورت اولویت‌بندی طرح‌های زیرساختی در شرایط محدودیت منابع، گفت: در شرایط کنونی، توسعه حمل‌ونقل عمومی و به‌ویژه راه‌آهن و مسیرهایی که امکان جابه‌جایی ایمن‌تر و ارزان‌تر مسافر و کالا را فراهم می‌کنند، در اولویت برنامه‌های دولت قرار دارد. تمرکز ما بر تکمیل کریدورهای شمال به جنوب و شرق به غرب است تا مردم بتوانند با هزینه کمتر و ایمنی بیشتر سفر کنند و جابه‌جایی کالا نیز با بهره‌وری بالاتری انجام شود. با توجه به محدودیت منابع، باید طرح‌ها را براساس میزان اثرگذاری و اولویت نیازهای عمومی پیش ببریم.

رئیس‌جمهور با اشاره به روند اجرای پروژه راه‌آهن چابهار ـ زاهدان، اظهار داشت: بخش باقی‌مانده این مسیر که بیش از ۴۵۰ کیلومتر عنوان شده بود، در دولت چهاردهم با وجود شرایط دشوار و محدودیت‌ها، مورد سرمایه‌گذاری و پیگیری قرار گرفته و طبق برنامه اعلام‌شده، قرار است طی دو ماه آینده تکمیل شود. همچنین در مسیر بیرجند ـ زاهدان، به گفته استاندار، شش پیمانکار در قطعات مختلف مشغول فعالیت هستند تا اتصال ریلی این مسیر با سرعت بیشتری انجام شود و در ادامه، ارتباط آن با شبکه ریلی کشور تکمیل شود.

دکتر پزشکیان با تأکید بر اهمیت گسترش پیوندهای ریلی و تجاری با کشورهای همسایه، افزود: اصلاح و تقویت ارتباطات با افغانستان و پاکستان نیز در دستور کار قرار دارد. با تکمیل این مسیرها، امکان جابه‌جایی حجم قابل‌توجهی از بار از طریق راه‌آهن فراهم می‌شود، شیوه‌ای که در مقایسه با حمل‌ونقل جاده‌ای با تعداد زیادی کامیون، می‌تواند کم‌هزینه‌تر، آسان‌تر و مقرون‌به‌صرفه‌تر باشد. افزون بر این، حمل‌ونقل ریلی برای مسافران نیز راحت‌تر و ایمن‌تر خواهد بود.

رئیس‌جمهور در جمع‌بندی اولویت‌های دولت در حوزه حمل‌ونقل، خاطرنشان کرد: با توجه به منابع مالی موجود، اولویت فعلی دولت توسعه و تقویت حمل‌ونقل عمومی است، چه در داخل شهرها، چه در مسیرهای حومه‌ای و چه در ارتباط میان استان‌ها و شهرستان‌ها. باید سرمایه‌گذاری‌ها را به‌گونه‌ای هدایت کنیم که بیشترین منفعت را برای عموم مردم داشته باشد و امکان جابه‌جایی ایمن، مناسب و کم‌هزینه مسافر و کالا در سراسر کشور فراهم شود.

دکتر پزشکیان در پاسخ به پرسشی درباره چگونگی بهره‌گیری از همدلی و وفاق اجتماعی برای حل مشکلات کشور، مردم را رمز اصلی موفقیت و ماندگاری ایران دانست و اظهار داشت: باور و اعتقاد ما این است که سرمایه اصلی کشور مردم هستند و مسئولان نیز باید خود را خدمتگزار آنان بدانند. دولت و مدیران از مردم جدا نیستند و وظیفه دارند برای رفع مشکلات و دغدغه‌های جامعه تلاش کنند. آنچه امروز در شرایط دشوار کشور اهمیت دارد، تقویت همین پیوند و همراهی میان مردم و مسئولان است.

وی با اشاره به دشواری‌های تأمین و توزیع کالا در پی محدودیت مسیرهای تجاری و حمل‌ونقل، اظهار کرد: با وجود افزایش قیمت‌ها و فشارهای ناشی از جنگ و محدودیت‌های ایجادشده در مسیرهای واردات، کشور با کمبود گسترده کالا و قحطی مواجه نشده است. بخش قابل‌توجهی از تجارت کشور از طریق دریا انجام می‌شد و محدود شدن این مسیرها موجب شده است تأمین و انتقال کالا با هزینه بیشتری صورت گیرد. با این حال، تلاش تجار، اصناف و دستگاه‌های دولتی موجب شده است کالاهای مورد نیاز در بازار موجود باشد. این دستاورد حاصل همکاری و همراهی مردم و فعالان اقتصادی است و باید از این ظرفیت برای عبور از مشکلات استفاده کنیم.رئیس‌جمهور با تأکید بر ضرورت حمایت از اقشار کم‌درآمد در برابر افزایش هزینه‌های زندگی، خاطرنشان کرد: دولت تلاش کرده است تا حد امکان بخشی از فشارهای اقتصادی را از دوش خانواده‌های نیازمند بردارد. در همین راستا، تاکنون حدود ۸۵۰ هزار میلیارد تومان برای طرح کالابرگ اختصاص یافته تا بخشی از افزایش قیمت کالاهای اساسی جبران شود. این حمایت‌ها عمدتاً کالاهای اساسی و خدمات سلامت را پوشش داده و دولت در نظر دارد متناسب با میزان نیاز و شرایط معیشتی خانوارها، حمایت بیشتری از اقشار آسیب‌پذیر به عمل آورد، هرچند این اقدامات در شرایطی انجام می‌شود که درآمدهای کشور کاهش یافته و محدودیت‌های فروش نفت و تجارت خارجی نیز بر منابع دولت اثر گذاشته است.

دکتر پزشکیان با اشاره به محدودیت ظرفیت مسیرهای جایگزین برای جبران اختلال در تجارت دریایی کشور، افزود: حدود ۷۵ تا ۸۰ درصد تجارت ایران از مسیر دریا انجام می‌شد و جایگزین کردن این حجم از مبادلات از طریق مسیرهای دیگر، کار ساده‌ای نیست. با وجود این، تاکنون حدود ۵۰ درصد از ظرفیت ازدست‌رفته جبران شده و برای بخش باقی‌مانده نیز درحال یافتن مسیرها و راهکارهای جایگزین هستیم. باید با استفاده از ظرفیت کشورهای همسایه و توسعه مسیرهای زمینی و ریلی، امکان تداوم تجارت و تأمین نیازهای کشور را تقویت کنیم.رئیس‌جمهور در تشریح مهم‌ترین مصوبات و تعهدات سفر سه‌روزه به خراسان رضوی، گفت: براساس جمع‌بندی انجام‌شده، حدود ۷۶ هزار و ۴۱۸ میلیارد تومان اعتبار از محل بودجه عمومی دولت برای پروژه‌های استان پیش‌بینی شده است. همچنین حدود ۶۱ هزار میلیارد تومان تسهیلات و تعهدات بانکی در نظر گرفته شده که مجموع منابع و تسهیلات مصوب را به حدود ۱۳۸ هزار میلیارد تومان می‌رساند. افزون بر این، سرمایه‌گذاران برای اجرای طرح‌های مختلف در استان، حدود ۸۷ هزار میلیارد تومان و ۱۰۷ میلیون دلار اعلام آمادگی کرده‌اند که بخشی از این توافق‌ها در نشست‌های برگزارشده به‌صورت نمادین امضا شده است.

دکتر پزشکیان با تأکید بر اینکه مصوبات سفرهای استانی باید از پشتوانه مالی و امکان اجرایی برخوردار باشند، خاطرنشان کرد: رویکرد دولت این نیست که بدون پیش‌بینی منابع، وعده‌ای به مردم بدهد. متأسفانه در سال‌های گذشته، حجم قابل‌توجهی از پروژه‌ها و تعهدات اجرانشده بر زمین مانده و اکنون بیش از پنج‌هزار همت پروژه وجود دارد که برای تکمیل آن‌ها تعهداتی داده شده، اما به مرحله اجرا نرسیده است. ما تلاش کرده‌ایم در سفرهای استانی، تنها طرح‌هایی را تعهد کنیم که امکان تأمین اعتبار و اجرای آن‌ها وجود داشته باشد.

می‌میرند و تلفات می‌دهیم

غلامرضا بنی اسدی

اسم نمی‌برم شهرها را. این خبر نام شهرها را آلوده می‌کند اما خود خبر را باید خواند. به صدای بلند هم باید خواند تا به کوش‌های ناشنوا هم برسد چه رسد مسئولان که باید شنوایی‌شان پیوسته و در افزایش باشد. هم شنواییشان و هم هوشیاریشان. هم هوشیاری شان و هم برنامه‌ریزی‌شان. خبر این است؛ «شمار جان‌باختگان مسمومیت‌های الکلی در..... به ۱۰ نفر رسید». این خبری است از جنوب کشور که سخنگوی دانشگاه علوم پزشکی آن سامان تا ساعت ۲۱ پنجشنبه پنجم آذر، این تعداد را اعلام کرده است. شاید افزایش هم بیابد چنان که مسبوق به سابقه است. چون آمار افراد دچار مسمومیت تا ۱۲۶ نفر گزارش شده است. یک خبر دیگر هم از شرق کشور، از افزایش شمار مراجعه‌کنندگان با علائم مسمومیت ناشی از مصرف مشروبات الکلی به ۲۳۸ نفر خبر می‌دهد. ادامه خبر هم می‌گوید: متأسفانه تاکنون ۵ مورد فوت و ۵ مورد مرگ مغزی به ثبت رسیده است. این خبر هم از زبان یک مقام در دانشگاه علوم پزشکی آن دیار. یعنی «منبع»، «معتبر» است برای اعلام خبری که اصلا «محترم» نیست.

تأسف برانگیزتر این که سن افراد مسموم‌شده در خبر نخست، از ۱۲ تا ۶۶ سال اعلام شده است. یعنی سنِ مصرف مشروبات الکلی به ۱۲ سال کاهش یافته است. یعنی کودک ما هم شکار شده است. یعنی سفره شیطان دارد در طول عمر ما پهن‌تر می‌شود. آیا نباید احساس خطر کرد؟ نباید به دنبال راه‌هایی چاره رفت؟ آیا از خود پرسیده‌ایم که چرا راه‌هایی که تاکنون رفته‌ایم نتوانسته است این راه باطل را بن بست کند؟ می‌خواهند از ما به نوعی «تلفات» بگیرند که نتوانیم از آن یک ظرفیت مدافع و مقاوم بسازیم. هر چه از ما «شهید» کردند ما از آن، «سربازانِ نامیرا» ساختیم و به میدان برگرداندیم اما این بار از ما جوری تلفات می‌گیرند که اگر بمانند باز هم در جبهه دفاع نخواهند بود. بگذریم.

این خبرها حالی نمی‌گذارد برای آدمی. احوالش را ناخوش می‌کند. فقط باید مسئولان را هشدار داد و خانواده‌ها را هوشیار کرد که خطر گاه در خانه ما، در بطری باز می‌کند. چاره‌ای بیاندیشیم قبل از آن که بیچاره‌مان کند.

رئیس سازمان انرژی اتمی:

فناوری هسته‌ای از عناصر قدرت ساز است

رئیس سازمان انرژی اتمی، با بیان اینکه دشمن با پیشرفت و قدرت علمی ایران مشکل دارد، گفت: انرژی اتمی مؤلفه قدرت‌ساز است.

محمد اسلامی در مراسم افتتاح مرکز پرتو فرآیند شمال کشور در استان گیلان، با اشاره به بهره‌برداری از فاز اول این مرکز در استان، اظهارداشت: سازمان انرژی اتمی یک سازمان علمی و تحقیقاتی و صنعتی است.

وی با بیان اینکه فرآیند تبدیل ایده به محصول در سازمان انرژی اتمی یک فرآیند کوتاه است، افزود: تحقیقات این سازمان نتیجه گرا بوده و سریعا به محصول و خدمات می‌رسد.

معاون رئیس‌جمهور با اشاره به دشمنی آمریکا با پیشرفت ایران، تصریح کرد: نمی‌خواهند کشورهای غیر تابع، بدون اجازه آنها به حوزه‌های فناوری ورود کند و انحصار فناوری فضایی و فناوری هسته‌ای و آی.تی و بیوتکنولوژی و... را در اختیار دارند، زیرا عناصر قدرت ساز هستند.

اسلامی، قدرت علمی را مایه فخر و اقتدار دانست و اضافه کرد: قانون سال ۱۹۵۶ در آمریکا صراحتا حق غنی سازی را از کشورهای دیگر سلب می‌کند و لذا مشکل آمریکا با قدرت علمی ایران است.

وی با بیان اینکه آژانس بین‌المللی انرژی اتمی تحت مدیریت و نظارت همین قانون آمریکاست، ادامه داد: مدیرکل آژانس نیز اعتراف کرده که ایران باید مشکل هسته‌ای را با آمریکا حل کند.

رئیس سازمان انرژی اتمی ایران با بیان اینکه علم و فناوری در کشور به ظرفیتی برای تولید ثروت و قدرت تبدیل شده است، گفت: امروز سازمان انرژی اتمی سازمانی پویا و فعال بوده و شبانه روز درحال پیشبرد و توسعه فناوری‌های در اختیار در همه محورهاست.

وی با اشاره به اهمیت محصولات کشاورزی گیلان و موقعیت ترانزیتی این منطقه در صادرات، خاطرنشان کرد: به‌زودی بخش‌های پژوهشی مرکز پرتودهی گیلان را راه‌اندازی خواهیم کرد.

اسلامی از تعامل خوب با وزارت جهاد کشاورزی به ویژه در تولید بذر ارقام خبر داد و اضافه کرد: با فرآیند هسته‌ای و پرتودهی، به راحتی می‌توان ارقامی را تولید کرد که دو برابر محصول بیشتر برداشت می‌کنند.

وی با اشاره به مصرف ۳.۵ میلیون تنی برنج در کشور و در تولید داخلی ۲.۵ میلیون تن، تأکید کرد: نیازمند واردات یک میلیون تنی برنج هستیم که با گسترش بذرهای جدید، ضمن حفظ عطر و طعم و کیفیت محصول، افزایش برداشت را رقم بزنیم و در کنار خودکفایی، امکان صادرات داشته باشیم که در نهایت اقتصاد و معیشت کشاورزان را بهبود می‌بخشد.

معاون رئیس‌جمهور همچنین از توسعه ظرفیت انرژی هسته‌ای در حوزه سلامت و پزشکی استان گیلان خبر داد و اضافه کرد: فناوری پلاسما در کشور گسترش قابل ملاحظه‌ای داشته و در درمان زخم و سرطان کاربرد دارد.

اسلامی با اشاره به فعالیت مرکز درمان زخم در رشت از یک سال گذشته، از افتتاح رسمی این مرکز در آینده نزدیک خبر داد و اضافه کرد: فناوری پلاسما در بخش سلامت گیلان فعال شده است.

مرکز پرتو فرآیند گیلان با هدف ارتقای سلامت و امنیت غذایی در صنعت کشاورزی در زمینی به مساحت ۶۵ هکتار احداث شده است. این مرکز زیرمجموعه شرکت توسعه کاربرد پرتوهای سازمان انرژی اتمی بوده و مجهز به سامانه‌های پرتودهی گاما و الکترومغناطیسی است.

با توجه به تولید سالانه ۳.۶ میلیون تن محصول کشاورزی در استان گیلان، پرتودهی به عنوان راهکار مؤثر برای حذف مواد شیمیایی، افزایش ماندگاری، کنترل آفات، کاهش ضایعات و گامی مؤثر در ارتقای صنعت کشاورزی استان گیلان است.

واکنش بقائی به ادعای سناتور آمریکایی درباره برنامه هسته‌ای ایران

سخنگوی وزارت امور خارجه کشورمان به ادعای سناتور آمریکایی "جان کورنین" درباره برنامه هسته‌ای ایران، واکنش نشان داد.

اسماعیل بقائی در فضای مجازی نوشت: نادانی گفت که "در حدیث است که یعقوب را شغال بر سر مناره خورد. یکی برخاست و فریاد زد: ای نادان! در حدیث نبود و در قرآن بود؛ یعقوب نبود و یوسف بود؛ بالای مناره نبود و ته چاه بود؛ شغال نبود و گرگ بود؛ و تازه اصل خبر دروغ است!"

وی ادامه داد: این سناتور آمریکایی هم اگر خودش را محدود به متون و القائات اپیک درباره ایران نمی‌کرد، احتمالا از همان اول می‌فهمید اظهارنظر رافائل گروسی، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، در ۱۸ نوامبر (۲۷ آبان)، درباره توسعه تأسیسات غنی‌سازی اورانیوم در یونگ‌بیون بوده و این تأسیسات هم در کره شمالی است، نه ایران!

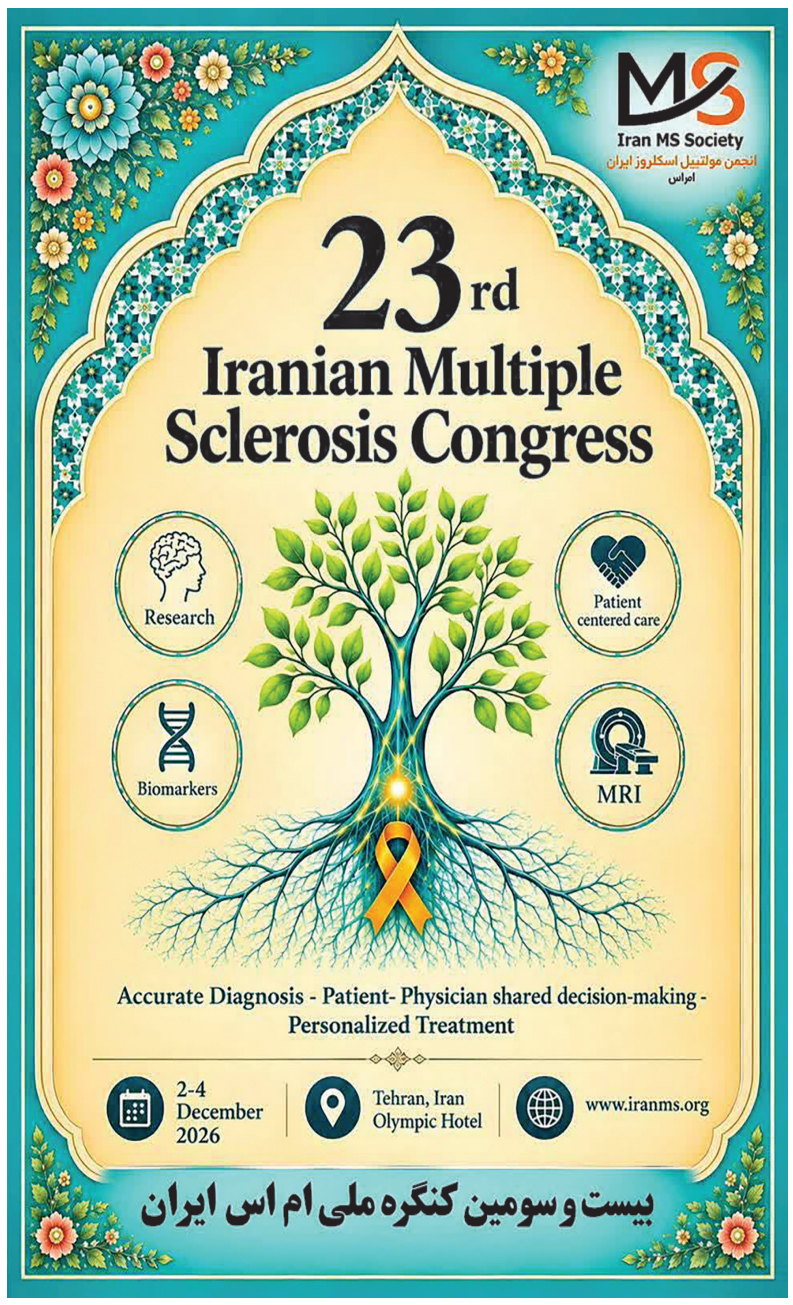

از راکت بغداد تا موشک تل‌آویو

خاطرات محسن هاشمی رفسنجانی از صنعت موشکی ایران ۱۳۶۶-۱۳۷۰

۱۸

در بهمن‌ماه ۱۳۶۶ کار جدی‌تر شد. علیرضا افشار بار دیگر اطمینان کرد و حکم قائم‌مقامی پروژه موشک شهاب۲ را به من داد. در این نقش، معاونت و هدایت عملیاتی خط تولید انبوه را برعهده گرفتم و مستقیم در کنار جعفری، که مدیریت پروژه موشک نازعات را به عهده داشت و مسئول تولید انبوه موشک شهاب۲ در مجتمع شهید همت نیز بود، کار را ادامه دادم. وظیفه‌ام ایجاد زیرساخت در خجیر، پایدارکردن زنجیره تأمین مواد اولیه، تنظیم خطوط تولید، آموزش نیروها و نظارت بر آماده‌سازی شرایط پشتیبانی برای تولید انبوه بود. آن روزها کار فقط فنی نبود. باید همزمان با موانع اداری، تأمین منابع و مصالح و نگرانی‌های امنیتی نیز روبه‌رو می‌شدیم. اما هر گام کوچک، صرف‌نظر از پیچیدگی‌های مدیریتی و فشارهای بیرونی، پیشرفتی چشمگیر در مسیر خودکفایی دفاعی محسوب می‌شد و نشان می‌داد که استمرار کار پژوهشی و سازمان‌دهی دقیق، می‌تواند موانع را کم‌کم پشت سر بگذارد.

در میان پروژه‌های سوخت جامد، «نازعات»، «زلزال» و «مجتمع» را به چشم راه‌حلی عملی و سریع برای ایجاد بازدارندگی در فاصله‌های نزدیک به مرز می‌دیدیم. این راکت‌ها قرار نبود در مراحل پرواز هدایت شوند و به همین خاطر دقت‌شان پایین بود و هر یک تنها در یک بازه برد مشخص قابل‌استفاده بودند، اما حُسن آنها سادگی، امکان تولید انبوه و سرعت آماده‌سازی برای شلیک بود. نازعات۶ حدود ۹۶۰ کیلوگرم وزن داشت و طول نزدیک به شش و نیم متر و قطر ۳۵۶ میلی‌متر، با بُردی در حدود ۸۰ کیلومتر، کلاهکی در حدود ۱۳۰ کیلوگرم حمل می‌کرد و دقت عملی‌اش چنان بود که نیمی از فروندها در دایره‌ای به شعاع نزدیک به پنج هزار متر فرود می‌آمدند.

نسخه بزرگ‌تر، نازعات۱۰، وزنی در حدود ۱۸۳۰ کیلوگرم، طولی نزدیک به هشت متر و قطر ۴۵۵ میلی‌متر داشت و می‌توانست در بُردهای بین ۱۱۰ تا ۱۳۰ کیلومتر عمل کند و کلاهکی در حدود ۲۳۰ کیلوگرم حمل نماید و احتمال خطای آن، به قطر ۶۰۰۰ متر برآورد شد. شعاع خطای احتمالی (CEP) معیار دقت موشک است و شعاع این دایره طوری تعریف می‌شود که ۵۰ درصد نقاط برخورد، داخل آن قرار می‌گیرد. در سطحی بالاتر زلزال۳ تعریف شد، راکتی سنگین با وزن نزدیک به ۴۰۰۰ کیلوگرم، طول حدود نه و نیم متر و قطر ۶۱۶ میلیمتر که بُردی در حدود ۱۸۰ تا ۲۰۰ کیلومتر داشت و توان حمل کلاهکی در حدود ۹۰۰ کیلوگرم را دارا بود، هر چند دقت آن در مقیاس میدانی، دایره به قطر۱۰ هزار متر بود.

بهار خونین ۶۷، تهران زیر ضربات «الحسین»

آخرین و هولناک‌ترین مرحله جنگ شهرها از دهم اسفند ۱۳۶۶ آغاز شد. آن روز آسمان تهران با صدای غرش موشک‌های الحسین عراقی لرزید. در کمتر از سه ماه، بیش از۱۸۰ موشک به صورت کور بر پیکر شهر فرود آمد. هر انفجار، نه فقط خانه‌ای را ویران می‌کرد که لرزه‌ای بر جان مردم می‌انداخت. هر روز زخمی تازه بر تن خیابان‌ها، بیمارستان‌ها، مدارس و کوچه‌های بی‌دفاع، می‌نشست. صدام می‌پنداشت با این حملات، پایتخت ایران را به صحنه تشنج و نارضایتی تبدیل خواهد کرد. او خیال می‌کرد مردم خسته از سال‌ها جنگ، این بار به زانو درمی‌آیند. اما آنچه دید، خلاف انتظارش بود. موشک‌های دشمن، هرچند جان صدها تن را گرفت و میلیاردها تومان خسارت برجای گذاشت، اما اراده مردم را در هم نشکست. حتی تعدادی از موشک‌ها در آسمان منفجر می‌شدند یا بر نقاط کم‌خطر فرود می‌آمدند، گویی خود آسمان نیز نمی‌خواست اجازه دهد تیرهای صدام، قلب تهران را هدف بگیرند.

ایران ناگزیر پاسخی متقابل داد. آنجا بود که نیاز به فناوری موشکی، بیش از هر زمان دیگر عیان شد. البته نخستین موشک‌های ایرانی، هرچند اندک، از سال ۱۳۶۳ راهی بغداد شده و غوغای مهیب اصابت‌شان، پیامی روشن فرستاده بود که مردم این سرزمین بی‌پناه نخواهند ماند. آن اقدام ضربه‌ای کوبنده به ماشین جنگی ارتش عراق وارد آورد و نشان داد چگونه دانش و مهندسی می‌تواند در بزنگاه تاریخ، سپری بازدارنده و ابزاری برای دفاع و بقا باشد.

کار طراحی و ساخت سلاح و تجهیزات دفاعی کم‌کم ثمر می‌داد. تحریم‌ها و تنگناهای مالی، امکان تدارک از بیرون را برای بعضی از اقلام از میان برده بود، اما همان کمبودها، زمینه‌ای برای ابتکار نیروهای متخصص و مخلص فراهم کرد. به چشم خود دیدم، چگونه دست‌های کاردان و اراده‌های‌خالص در دفترهای تحقیقات و کارگاه‌ها و کارخانه‌ها دست به کار شدند تا نیازهای میدان را پاسخ دهند. در هر گوشه‌ای از کشور، مهندسی معکوس و بازتولید شکل می‌گرفت. کارخانجات عمومی صنایع نظامی، با تکیه بر ظرفیت‌های فنی و نیروی انسانی، قبضه‌های توپ، انواع خمپاره‌انداز و موشک‌انداز، سلاح‌های انفرادی و مسلسل‌ها، قایق، خودرو و نفربر را بازتولید کردند. نیازهای مهمات، از گلوله‌ها تا مین‌های زمینی و دریایی، از قطعات ریز تا تعمیرات هواپیما و بالگرد، با تلاشی شبانه‌روزی در داخل تأمین می‌شد. حتی رادارها، سامانه‌های تعمیری و ابزار پدافندی تهدیدات شیمیایی و میکروبی هم در همین مسیر شکل گرفت.

با گذر زمان، صنایع موشکی نقش راهبردی یافت. در ماه‌های آخر جنگ، برخی از راکت‌ها و موشک‌های ساخته‌شده به تست نهایی رسیدند و دقت اصابت و بُرد آنها رو به رشد نهاد. این پیشرفت، کارایی میدان جنگ را بالا برد و پیامی روشن به دشمن فرستاد، پیام توانایی تبدیل دانش به قدرتی که از خاک دفاع می‌کند. ابتکارهای کوچکی هم بودند که کارکردی بزرگ داشتند.

شناورهای جنگی سبک که در آبراهه‌های خلیج فارس به کار گرفته شدند، تهدیدی جدی برای شناورهای بزرگ دشمن پدید آوردند و بارها آن را غافلگیر کردند. طراحی و ساخت مین‌های دریایی و زمینی نیز سهم مهمی در دفاع ساحلی و عملیات دریایی ایفا کرد. این تجارب بعد از جنگ، در دوران سازندگی، با سرعت و امکانات مناسب‌تری ادامه یافت و مایه قوت و خوداتکایی زرادخانه ملی گردید.

هم‌آفرینی در میانه آتش، بلوغ صنعت ملی

یک نکته دیگر که همیشه برایم شگفت‌انگیز بود، نقش واحدهای صنعتی غیرنظامی است. کارخانه‌هایی که پیش‌تر خط تولیدشان چیز دیگری بود، با بسیج ظرفیت‌های خالی و همکاری با صنایع نظامی، انبوه قطعات و مهمات مورد نیاز جبهه را تولید کردند. این هم‌آفرینی میان بخش‌های گوناگون صنعت، نشان داد که در لحظات سخت، جامعه چگونه به هم پیوسته و توان ملی را جلو می‌برد. امروز که به آن روزها نگاه می‌کنم، می‌توانم با افتخار بگویم آن روزهای دشوار، به صنعتی منجر شد که اکنون کشور را تا حد زیادی بی‌نیاز کرده است. بخشی از نیازهای دفاعی‌مان اینک با اتکاء به توان داخلی و به‌روزترین فناوری‌ها پاسخ داده می‌شود و این نتیجه پایداری، ممارست، خلاقیت و اراده‌ای بود که در میانه آتش رویید.

ادامه دارد